

len: „A forma — mondja — az én tulajdonom; a forma a szellemi egyéniségem“. Az író szabadságáról kerülgetés nélkül jelenti ki: „Az író természetesen pénzt kell keresen, hogy megélhessen és irhasson, de semmiestre sem kell, hogy azért éljen és írjon, hogy pénzt keresen...“ „A sajtó első szabadsága abban áll, hogy ne mesterség legyen.“ S ime még ma is vannak olyanok, akik lenézéssel ejtik ki ennek a „materiálistának“ a nevét! Szeretnénk hinni, hogy nekik is hasonlóan nemes a felfogásuk az írói méltóságról.

Marx és Engels szerint „végelemzésben a történelem döntő faktora a reális élet teremtése és reprodukciója“, ugyanakkor azonban a történelmi harcok a felülépítmény különböző részeinek hatását és visszahatását is érik. Ezért jegyzi meg Engels: „a költőtől nem azt kell várni, hogy az általa leirt társadalmi konfliktusok jövő történelmi megoldását adja az olvasónak“. Ezért tudott Marx gyönyörködni a legitimista Balzac műveiben, aki „a reális viszonyok mély megértését“ revellálta. Ez a dicséret teszi lehetővé a realizmus félreértés nélküli meghatározását. E szerint a realizmustól ne várjunk se fényképet, se pamfletet. hanem hí és teljes ábrázolást, amit Engels így fejez ki: „A realizmus a részletek pontos leírásán kívül feltételezi a tipikus karakterek jellemző körülmények közötti ábrázolását.“ Ha ez a formula túl elvontnak tűnik s ha valaki azt hiszi, hogy tendenciózusan értelmezzük, hogy a modern realizmusban a költészetnek és pszichológiának is helyet szorítsunk, arra a levélre emlékeztetünk, amiben Marx Lassale *Franz von Schickingen* c. tragédiáját bírálja: „Inkább *shakespeareizálnod* kellett volna, mert a legnagyobb hibának tartom a *schillerizálást*, ami szerintem azzal egyértelmű, hogy az egyéneket a század lelkének egyszerű szócsovéivé tesszük“. Harminc évvel később Engels így ír: „Mennél leplezettebbek az író (politikai) meggyőződésai, a mű annál értékesebb.“ (R. L.)

ERSKINE CALDWELL: SOME AMERICAN PEOPLE

Jól ismerjük az amerikai irodalomból a prairiek és a felhőkarcolók Amerikáját, ismerjük Jack London romantikus, csavargó Amerikáját, Dreiser üzletembereit, Sinclair Lewis kispolgárait. De Erskine Caldwell Amerikája más, ismeretlen. Érdekes, hogy ugyanakkor, amikor a közép-európai irodalomba betör a koldus milliók, a nincstelen parasztlakó sűrő, ugyanakkor az amerikai irodalom Illyés Gyulája is — először az Egyesült Államok történetében — felveti a földmunkás problémát irodalmi síkon.

Caldwell főleg New-England kulákjairól és a fekete Dél éhes „sharenopper“-jeiről beszél. A délvidéki feudális négerkiszákmányolás egészen Illyés dunántúli nagybirtokaira emlékeztet. Megrázó színekkel festi az elbutult földesurakat, a lincselő kiskereskedőket, az üzött vadakat, a négereket. A „Some American People“ című könyv utijegyzetek gyűjteménye. Ezekből közlünk mutatót. (B. E.)

A földmives, aki csak néhány centet keres naponta nem tud külön lakást bérelni családjá számára. Napi 25 centes bér mellett nincs más mit tenni, mint megosztani a lakást egy másik családdal. Aki ismeri a délvidéki farmerek helyzetét, nehézség nélkül idézhet sok esetet, amelyekben a nyomor gyászos szerepet játszik. A georgiai és arkansasi helyzet nem jellemző az egész Délre, de kitűnően illusztrálja az elszigetelt kis falvakban élő sok ezer családot.

Típusos eset a következő: Három család él egy kicsi kisház két szobájában. Mindegyik család 1-4 gyerekkel. Mialatt két 18 éves lány gyuj-

tót vág az ut másik oldalán egy öreg fatuskóból valami fabothoz kötött ekelapát segítségével, az egyik férfi ép' hazatér. Dél van és bevégezte a munkanapját, az elsőt, amit két hete végzett; béréből egy font sertéshúst és két font kukoricalisztet vett. A harmadik család visszautasítja a meghívást, mert az asszony biztos benne, hogy férje még éjjel előtt hazatér és hoz enivalót. Az egyik szobában egy hatéves gyerkőc a husborító papírt nyaldossa, — lábai alig vastagabbak, mint egy közép nagyságú kutyáé és hasa óriási. Az angolkór és a vérszegénység annyira legyengítették, hogy egyfolytában nem tud husz lépést tenni. Csontvázszerű arca teljesen fehér. Lassan hal éhen.

A másik szobában, amelyben se szék, sem asztal, valamilyen takaró félébe bugyoláltan az asszony aludni próbál. A padlón, nyílt tűz előtt, két csecsemő. Még nem érték el az egy évet. Valami nyomorult szuka emlőit szopdossák. Egy fiatal lány, 15 és 20 év között, az egyik sarokban próbál melegezni. A szuka feláll és a tűzig mászik. A farkára ül és szűköl a patogó tűz mellett. A lány valamit mond a kutyának, mire az sajnálkozva visszamászik a két bébi mellé. A kicsik az állat langyos oldalához dörgölöznek, sirva keresik a kimerült emlőket.

A két fiatal leány, akik a gyujtót vágják a vén rozsdás vassal, átmennek az udvaron két zsák faforgácsot cipelve maguk után. Dobnak belőle a tűzre, amely rögtön lángolni kezd és felmelegíti a szobát. A takaró alatt az asszony abbahagyja a vacogást és csendesen horkol. A tűz mellett gubbasztó leányka hátrább húzódik, annyira meleg. A szuka felkel és kinyújtózkodik, hogy kissé odébb heverjen. A csecsemők bőgve utána másznak.

A másik szobában a liszt és a hús fő a tűzön. Öten gyűltek a láng köré és nézik, amint pirul a tészta. A kis angolkóros apja karjai alá tekergett és valami kalácsot akar elkapni. Megégeti az ujjait, anyja sós disznósirral keni be. Míg megette a részét, addig nem sirt, de mihelyt végez az evéssel, újra bőg és abba nem hagyja. Panaszkozik, hogy a feje fáj.

Midőn felhívtuk a hatóságok figyelmét a három család nyomorára, először a vállukat vonták, később az újságok nyomására vizsgálatot indítottak és a magtalanitásról vitatkoztak.

Kétségkívül, sterilizációt lehet alkalmazni bizonyos szellemileg vagy testileg terhelt egyénekekkel szemben, de ez nem megoldás, ha a déli farmok ezreinek nyomoráról van szó.

BAKTAY ERVIN: INDIA (Bp. Singer és Wolfner, 1936.)

Nagy a távolság a *mesés* Indiától az *igazi* Indiába s ezt a távolságot akarta megrövidíteni *Baktay Ervin* abban a tartalmas könyvben, mely több, mint 600 oldalon 300 képpel ismerteti India multját, jelenét, vallási és népeletét, városait, tájait és műalkotásait. India eddigi leírásai szinte mind a mesékbe torkollanak s vagy a fantázia szüleményei vagy megbizható, de száraz tények reprodukciói. Nem elég ehhez a munkához írónak s nem is elég csupán utazónak lenni, ehhez előzetes felkészültség és a tapasztalat összefogására éles ítélőképesség, sokoldalú történeti és szociális tájékozottság kell. Nem szabad hiányozni az objektivitásnak, amit a tárgyismeret determinál és nem szabad hiányozni a szubjektivitásnak, mely elmélyedésre indít. India világnézetek elindítója s ma is világnézetek találkozóhelye s az európainak, ha ott jár annál nehezebb megfelelkeznie arról, hogy nyugati és keleti érdekek ütköző pontja is. *Baktay Ervin* szereti Indiát és az indiai problémakört s ez segítette hozzá, hogy kellő energiával felkészüljön India megismerésére, s személyes